

**Mentálhigiénés és szervezetfejlesztő
szakirányú továbbképzési szak
programja**

**Semmelweis Egyetem
Mentálhigiéné Intézet**

(2010-2012)

**Mentálhigiénés és szervezetfejlesztő
szakirányú továbbképzési szak
programja**

A képzés a 10/2006. (IX. 25.) OKM rendelet alapján került kidolgozásra,
és az OH FRKP/17678-3/2007 határozat értelmében létesült.

A KÉPZÉS SZAKMAI VEZETŐI:

Dr. Török Szabolcs

Dr. Tomcsányi Teodóra

Calin Márta

*A Mentálhigiéné Intézet címlapon látható emblémája
Delphoi stilizált látképe,
rajta a szentély, a színház és a stadion.*

Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet

Budapest, 2010.

Tartalom

Intézményi keret és elérhetőség	4
Bevezetés	5
A lelki egészség és a "mentálhigiéné" fogalmi kérdései	5
A mentálhigiéné képzés céljai	5
Általános tudnivalók	8
Felvételi eljárás	8
Hallgatói összetétel	8
Időtartam	8
Időbeosztás	8
Tanulmányi szerződés	8
Szakképzettség megnevezése	9
Költségtérítés	9
Hírlevél	9
Jelenléti kötelezettség	9
Titoktartási kötelezettség	10
Kontraindikációk	10
Tanulmányi kötelezettségek, értékelési és ellenőrzési módszerek	11
Záróvizsga	11
Oklevél minősítése	12
Egyéb fontos tanulmányi ügyek	12
"Fórumok"	13
Tanári kar	13
Kutatás, hallgatói visszajelzés	13
A képzési program pillérei	14
Stúdiumleírások	15
Közösségi mentálhigiéné és társadalomismeret (15 óra)	15
Vezetési és szervezetfejlesztési alapfogalmak (21 óra)	15
Az egyén pszichoszociális fejlődése (24 óra)	16
Lelki működés zavarai (24 óra)	16
Mentálhigiéné szinterei (6 óra)	17
Társadalmi értékek etikai és szociológiai megközelítése (6 óra)	17
A család mentálhigiéné vonatkozásai (10 óra)	17

Segítő kapcsolat (41 óra)	18
Segítő kapcsolati intenzív heti műhely (40 óra)	18
Vezetési és szervezetfejlesztési szeminárium (26 óra)	19
Terepmunka és projektmenedzsment (30 óra)	19
Hivatásszerep-fejlesztés (126 óra)	19
Tevékenységekísérés (24 óra)	20
Hálózatfejlesztés (7 óra)	20
1. számú melléklet: Félévenkénti óraszámok	21

Intézményi keret és elérhetőség

Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet

A Mentálhigiéné Intézet jogelődje a TF Kineziológiai és Sportorvosi Intézetén belül működött 2004-ig, ezután pedig a Semmelweis Egyetem központi szolgáltató egységeként folytatta tevékenységét rektor-helyettesi felügyelet alatt, majd a 2010 áprilisában létrejött az Egészségügyi Közszolgálati Kar szervezeti egysége, amelynek egyik alapító tagja.

Négy szakirányú továbbképzési szakot és egy mesterképzést működtet. Feladatának tartja a végzett hallgatók praxiskísérését, a kutatáson alapuló folyamatos curriculum-fejlesztést, a képzési szakanyagok készítését és a mentálhigiéné kultúra terjesztését.

Postacím: Mentálhigiéné Intézet
 1450 Budapest, Postafiók 91.

Cím: Budapest 1089 Budapest, Nagyvárad tér 4. XIX. em.

Tel.: (1) 266 0878

Fax: (1) 214 5685

E-mail: mental@mental.usn.hu

Honlap: www.mental.usn.hu

A Semmelweis Egyetem új Egészségügyi Közszolgálati Karának dékáni hivatali háttere - tájékoztató füzetünk megjelenésekor - még kialakulóban van, a tanulmányi ügyintézésre vonatkozó információkat az első hírlevelünkben adjuk közre, 2010 szeptemberében.

Bevezetés

A lelki egészség és a "mentálhigiéné" fogalmi kérdései

A lelki egészség pozitív életérzéssel járó belső folyamategyensúly és ebből következő viselkedés, mely jelentősen hozzájárul az egyén belső stabilitásának biztosításához. A lelki egészség segítséget nyújt ahhoz, hogy az egyén – nehézségek, zavarok, terhelések, sőt olykor szomatikus betegségek és fenyegetettség közepette is – megtalálja helyét a társadalomban, és megfelelően tudja kezelni azokat a nehézségeket és változásokat, melyeknek ki van téve.¹

A mentálhigiéné a lelki egészségvédelem tudománya és szervezett gyakorlata, mely mind az egyént, mind a közösséget érinti: a lelkileg egészséges személyiség kialakítására, valamint a társadalom egészséges működéséjére irányuló erőfeszítések közös elnevezése.² Magában foglalja a politikai cselekvés, a vallásgyakorlás, a szociális gondoskodás, a vezetés és irányítás, a közművelődés, a gyógyítás, az oktatás, a törvénykezési- és joggyakorlat, a tömegtájékoztatás, a természetes és mesterséges csoportok, valamint a közösségek működési területeit.

Legszűkebb értelemben a különböző mentális problémák kifejlődésének megelőzését értjük rajta. Napi gyakorlata túlhaladja a terápiás, illetve személyiségfejlesztő eljárások illetékességi körét, mivel része minden olyan humán tudományok által végzett tevékenység, program, módszer és törekvés, amelyek révén közvetve vagy közvetlenül csökkenhet a különböző lelki gyökerű (mentális) problémák kialakulása.

Elméletének középpontjában – a humán tudományok ismereteit integráló – holisztikus emberkép, valamint a megfelelően demokratizált struktúrájú közösségek és intézmények állnak.

A mentálhigiéné képzés céljai

A képzésben hivatásos segítő szakemberek vesznek részt. A leegyszerűsítő mindennapi szóhasználatától eltérően *segítő hivatásnak tekintjük mindazon foglalkozásokat, amelyeknek lényege a másik ember mellett állás, annak fejlesztése, oktatása, nevelése, támogatása, gondozása, gyógyítása vagy*

¹ Tomcsányi T.: *Mentálhigiéné képzés a Semmelweis Egyetemen*. Animula, 2002. 8-9. o.

² Tomcsányi T.: *Mentálhigiéné képzés a Semmelweis Egyetemen*. Animula, 2002. 22. o.

bármilyen formában történő segítése. Hangsúlyozzuk, hogy a program nem nyújt alapvetően új szakmai identitást, azaz nem egy újabb "szakma" elsajátítására irányul. Nem másoddiplomásokat képez, hanem mentálhigiénés többlettudással rendelkező tanárokat, orvosokat, szociális munkásokat, lelkészeket, vezetőket.

Célkitűzése tehát valamennyi pozitív változás létrehozása elsősorban a saját munkaterületen, mivel a mentálhigiéné hatását nem csak a szavakra bízva, hanem cselekvéstudomány.

A képzés célja a humán foglalkozásuk szemléletének alakítása annak érdekében, hogy tágabb kontextusban tudjanak rálátni önmagukra, családi rendszerükre, munkájukra, társadalmi helyükre. Ezt szakmai önismeretük mélyítésével, más szakterületek lelki egészségre vonatkozó tartalmainak tevékenységükbe történő integrációjával, a szakember-együtműködések megteremtésével, a társadalmi folyamatok megismerésével és a mindezzel járó szemléletváltozással éri el.

A képzés célja továbbá a társadalom komplexitásának megtapasztalásán keresztül a résztvevők kommunikációs kultúrájának és konfliktuskezelő képességének változása. Elméleti ismeretek, stratégiák alkalmazásának elsajátításán keresztül olyan kompetenciák szerzése, amelyekkel javítani tudják az ember életét elkísérő formális és informális szervezetek (kórház, iskola, vállalati szféra stb.) egészséges működését, és befolyásolni tudják a munkahelyi viselkedést: a dolgozók egyéni fejlődése, a munkahelyi közérzet, a szervezet hatékonyságának és életképességének javítása érdekében.

A mentálhigiénés képzés 1987-es intézményes elindítása óta a mentálhigiéné szükségessége társadalmilag is elismertté vált (ld. az erre vonatkozó törvényi szabályozásokat). Mentálhigiénés és szervezetfejlesztői szakirányú továbbképzési szakunkkal a mentálhigiénés szemlélet terjesztésében hangsúlyosabb szerepet kap a mentálhigiénés szervezeti kultúra fejlesztése.

A fentieknek megfelelően a képzési program kulcsfogalmai:

Önismeret és társadalomismeret fejlesztése, vezetői és szervezetfejlesztői kompetencia, hivatás- és hivatásszemélyiség-fejlesztés, interdiszciplináris együttműködés, határtartás, segítő kapcsolat, spontán és hivatásos közösségi támogató hálózat, prevenció, érték és kultúra, empátia, felelősség, hitelesség, valamint integrált és tudatosított működésmód.

A képzés során elsajátítandó kompetenciák:

Pszichoszociális kompetenciák megszerzésével a végzett hallgató

- *képes hivatását egy addiginál tágabb kontextusban értelmezve hatékonyabban és tudatosabban folytatni,*
- *képes az egyén, család, csoport és szervezet működését rendszerszemléletben is megérteni, problémamegoldásaiban és a fontos életesemények feldolgozásában kísérni, empátikus meghallgatással és a megfelelő válaszadás képességével,*
- *képes gyásszal vagy egyéb veszteséggel küzdők és krízishelyzetben levők egyéni és csoportos segítésére,*
- *képes a végzettségének megfelelő területeken csoportokat és közösségeket mentorálni, vezetni és menedzselni,*
- *képes saját kompetenciahatárainak biztos ismeretében adekvát és eredményes beavatkozásokra, és szükség esetén megfelelő továbbirányításra,*
- *képes preventív, erőforrás-orientált, közösségi mentálhigiénés szemlélettel hathatósan beavatkozni saját szakterületén a mentálhigiénés elvek egyéni és társadalmi szintű érvényesüléséért,*
- *képes a humán szolgálatokkal folytatott együttműködésre, ezek fejlesztésére, hálózatépítésre.*

A képzés során elsajátítandó **vezetői és szervezetfejlesztői kompetencia** összetevői a következők:

- *saját intézményben kifejtett tevékenység során mentálhigiénés intervenciók, a szervezet javítására vonatkozó stratégiák gyakorlati alkalmazása,*
- *az egyénnel és csoportokkal való foglalkozáshoz szükséges empátia fejlesztése,*
- *együttműködés egyénnel, csoportokkal (team-képesség),*
- *szervezetek elemzésének és fejlesztésének képessége,*
- *emberi erőforrás tervezése, igazgatása, ellenőrzése,*
- *kommunikációs képesség a hasonlóan és másképp gondolkodókkal,*
- *a változásmenedzselés kompetenciája egyének, csoportok, szervezetek területén,*
- *a szervezeti kultúra változtatásának kompetenciája.*

Általános tudnivalók

Felvételi eljárás

Mentálhigiénés és szervezettefejlesztő szakirányú továbbképzésünk 2 évenként indul főiskolai vagy egyetemi (BA vagy MA) végzettséggel rendelkező diplomások részére. Az indítás előtti szemeszterben (tehát legközelebb 2012-es év elejétől) szervezzük felvételi eljárásunkat, mely egyéni és csoportos felvételi interjúból áll.

A képzésekre az intézet e-mail- és postacímén folyamatosan lehet jelentkezni. A jelentkezéseket folyamatosan regisztráljuk, és a megfelelő időben értesítjük a jelentkezőket a felvételi vizsgák időpontjáról.

Hallgatói összetétel

A felvételi eljárás során felvett hallgatók alapszakterületük, világnézetük és életkoruk szempontjából sokszínű, segítő foglalkozású személyek.

Időtartam

A képzés tartama 4 félév, összesen 398 tanóra (kontaktóra, melyből 40 óra az egyszeri nyári intenzív hét). A kontaktórák kiegészülnek a képzésen kívüli hallgatói tanulmányi munkaórákkal.

A szakképzettség megszerzéséhez összegyűjtendő kreditek száma: 120 kredit.

Időbeosztás

A 4 félév során, 5-5 hónapon keresztül havonta egyszer, péntek délelőttől szombat délutánig tartanak az órák.³

Tanulmányi szerződés

A hallgatók és a Semmelweis Egyetem között tanulmányi szerződés jön létre, melyet a beiratkozás előtt kell a hallgatóknak és az Egyetem képviselőjének aláírnia.

³ Pénteki képzési napokon: 9:30-tól legkésőbb 20:00-ig; szombati képzési napokon: 8:00-tól legkésőbb 16:50-ig.

Szakképzettség megnevezése

A képzést sikeresen befejezett hallgatók *"mentálhigiénés és szervezettefejlesztő szakember"* megnevezést tartalmazó oklevelet kapnak.

Költségtérítés

A képzés indulásakor a költségtérítés 120 ezer Ft/félév, a költségtérítés változásairól a Semmelweis Egyetem Szervezeti és Működési Szabályzatának megfelelően kell a hallgatókat értesíteni. A költségtérítés fedezésének lehetőségei: saját forrás, saját munkahelyi vagy egyéb támogatás, amit szemeszterenként egy összegben kell befizetni a kijelölt időpontig (félévre történő beiratkozás időpontjáig), és a befizetést igazoló csekkszelvényt, átutalási igazolást (eredetit) le kell adni a tanulmányi ügyek felelősének. Csak az a hallgató iratkozhat be egy következő szemeszterre, aki a képzési hozzájárulás befizetését eredeti csekkszelvénnel igazolja. A költségtérítés befizetéséről igazolás kérhető, mely a személyi jövedelemadóról szóló törvényben meghatározott feltételekkel kedvezmény igénybe vételére jogosíthat.

Az egyes szemeszterek költségtérítésén kívül külön költséget jelent a kötelező nyári intenzív heti műhely, mely egy bentlakásos intenzív hét, és amelyre a második szemeszter utáni nyáron kerül sor. Az intenzív heti műhelyen való részvétel kötelező a képzés folytatásához! Külön költség továbbá a beiratkozási díj.

Hírlevél

A hallgatók havonta megjelenő Hallgatói Hírlevélből értesülhetnek a képzéssel kapcsolatos aktuális tudnivalókról és az egyes stúdiumok követelményeinek részleteiről.

Jelenléti kötelezettség

Félévente és szemináriumi stúdiumonként legfeljebb az órák egyötödéről (20%) lehet hiányozni. (Kivételes esetben a 20%-ot meghaladó mértékű hiányzásokor az adott tárgy oktatója a képzés vezetőjének engedélyével pótorán való részvételt írhat elő, ami önköltséges.)

Az általános jelenléti kötelezettségtől eltérően a 4 féléven át tartó, összesen 126 óra időtartamú⁴, pszichodráma módszerrel kísért „Hivatásszerep-fejlesztés” önismereti stúdiumról legfeljebb 12 órát lehet hiányozni a 4 szemeszter alatt (azaz összesen maximum 2 képzési alkalommal)! A 10%-ot meghaladó hiányzás pótlása nem lehetséges!

A stúdiumokon a pusztán jelenlétén túl ugyancsak követelmény az órákon való aktív közreműködés.

Titoktartási kötelezettség

Az önismeretet érintő pszichodramára, valamint a tevékenységkísérés, illetve a vezetési és szervezetejlesztési szeminárium csoport történéseire vonatkozóan a titoktartás kötelező.⁵ Ennek megszegése a képzésből történő kizárást vonhatja maga után. A titoktartás megszegése olyan súlyos szakmai-etikai vétség, hogy a képzés minden érintettje köteles a képzés vezetőjének tudomására hozni észlelését.

Kontraindikációk

(1) Az egy munkahelyen közvetlenül együtt dolgozók, illetve a szoros érzelmi kapcsolatban levők nem lehetnek azonos pszichodráma kiscsoport tagjai, mivel ezek a kontraindikációk átláthatatlanná teszik s így megakadályozhatják a csoportfolyamatok kezelését.

(2) A képzés közben kialakuló ilyen kontraindikatív helyzetet az érintett hallgatók kötelesek jelezni a képzés vezetőjének, és egyiküknek vállalnia kell a csoportváltást vagy a képzésből való kimaradást. Amennyiben egymás közt nem tudják eldönteni a változtatást, a képzés vezetője fog döntést hozni. A többi csoportnak pedig elvben vállalnia kell, hogy a vezetéssel való előzetes konzultáció után befogadnak egy új csoporttagot.

(3) A képzés alatt más sajátélményű foglalkozáson (akár személyiségfejlesztő, akár pszichoterápiás, akár továbbképzési vagy más céllal) részt venni csak kivételes esetben és indokkal (pl. krízishelyzetben), a csoportvezető és a képzés pszichoterápiás végzettségű vezetőjének együttes hozzájárulásával és az általuk meghatározott módon lehet.

⁴ A pszichodráma órák – a Magyar Pszichodráma Egyesület képzési előírásainak megfelelően – 45 percesek.

⁵ Kivétel a szupervízió és az intervízió, ezekre az ott elfogadott etikai szabályok érvényesek.

Tanulmányi kötelezettségek, értékelési és ellenőrzési módszerek

A számonkérés formáit az egyes stúdiumok esetében a tantárgyi táblázat tartalmazza.

A képzés részletes tanulmányi követelményeire vonatkozóan félévenként, az adott félév első hallgatói hírlevelében adunk részletes, írásos tájékoztatást.

Az egyes stúdiumokhoz tartozó követelményekről és határidőkről a havonként megjelenő hallgatói hírlevelekben is részletes tájékoztatást kapnak hallgatóink.

A képzés szigorlatának, kollokviumainak és gyakorlati jegyeinek értékelései a Semmelweis Egyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzatának megfelelően öt fokozatúak: jeles (5), jó (4), közepes (3), elégséges (2), elégtelen (1) minősítés.

Egyéb kérdésekben a Semmelweis Egyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzata tekintendő irányadónak.

Összevont szigorlat

A IV. félév végén a hallgatók összevont szigorlatot tesznek az alábbi stúdiumok anyagából:

- (1) Közösségi mentálhigiéné;
- (2) Az egyén pszichoszociális fejlődése;
- (3) Krízisintervenció, gyászfeldolgozás és a lelki működés zavarai;

Záróvizsga

A záróvizsgára bocsátás feltétele

- a szakon előírt tanulmányi kötelezettségek teljesítése;
- a záródolgozat elkészítése és a bíráló általi elfogadása védeésre.

A záróvizsga alkalmával a záródolgozat szóbeli megvédésére kerül sor.

Záródolgozat

A záródolgozat célkitűzése a tanultaknak, más szakterület releváns tapasztalatainak, valamint a szakirodalomnak az integrációja mindennapi tevékenységbe. A hallgatónak írásos munkával kell bizonyítania, hogy egyrészt megfelelő mentálhigiéné szemlélettel rendelkezik, másrészt képes témájának kifejtéséhez hazai vagy nemzetközi szakirodalmi forrásokat használni. A főszöveg terjedelme 50.000 – 60.000 karakter.

Törekvésünk az, hogy a hallgatók olyan mentálhigiénés záródolgozati témát válasszanak, amely kapcsolódik azon tevékenységükhöz, mely a képzésen való részvételüket motiválta.

Speciális motivációt jelenthet olyan téma választása, mely már egy jövőbeli PhD munka előkészítését szolgálja, illetve amely felhasználható a Doktori Iskolába való felvételi vizsgánál is. [Bővebb információ a doktori képzésről a www.phd.sote.hu honlapon, illetve a Mentálhigiéné Intézet honlapján található: www.mental.usn.hu].

A záródolgozatra vonatkozó további fontos tudnivalókat külön *záródolgozati tájékoztató hírlevélben* adjuk közre a harmadik félévben.

Oklevél minősítése

A záróvizsga eredményét és a kiállított oklevél minősítését az összevont szigorlat érdemjegye és a záróvizsgára (záródolgozati védésre) adott érdemjegyek átlagából számított háromfokozatú minősítés (summa cum laude, cum laude, rite) adja.

Egyéb fontos tanulmányi ügyek

A félév lezárása: a félév utolsó tanítási alkalmán mindenkinek magának kell gondoskodnia arról, hogy a stúdiumok alá legyenek íratva a stúdiumot előadó tanárral. Ezen aláírások megléte nélkül nem lehetséges a vizsgák megkezdése.

Beiratkozás: Csak az a hallgató iratkozhat be a következő szemeszterre és folytathatja a képzést, akinek megvan minden előző féléves vizsgája és stúdium-aláírása, illetve bemutatta a következő félév költségtérítésének befizetéséről szóló igazolást!

Általánosságban és minden itt nem részletezett kérdésben a Semmelweis Egyetem Tanulmányi és Vizsgaszabályzata az irányadó.

Korábbi tanulmányok beszámítására vonatkozó szabályok

A korábbi tanulmányok beszámításának elbírálása a Semmelweis Egyetem Mentálhigiéné Intézet Tanulmányi és Kreditátviteli Bizottságának hatáskörébe tartozik, mely működése során szem előtt tartja a Semmelweis Egyetem érvényben levő Tanulmányi és Vizsgaszabályzatát.

"Fórumok"

A hallgatók és a tanári kar közötti szervezett információcserére szolgálnak. A fórumszerű megbeszélésekre többféle lehetőség van. A hallgatók a Kari Tanács hallgatói képviselőjén keresztül, illetve közvetlenül és/vagy választott képviselőik révén fordulhatnak az Intézet oktatói testületéhez.

Tanári kar

A képzés tanári kara főállású és részállású intézeti munkatársakból, külső (szerződéses) munkatársakból, végzett hallgatókból,⁶ önkéntes munkatársakból és (részben külföldi) szakértőkből áll. A teljes stáb nyomon követi, illetve értékeli a hallgatók tanulmányi munkáját és fejlődését. Indokolt esetben a tanári kar intervíziós megbeszéléseken egyénileg is megbeszéli egyes hallgatók előmenetelét. Szükség esetén a tanári kar igénybe veszi külső szakember (esetmegbeszélést vezető vagy szupervizor) együttműködését. A képzés curriculumát a különböző diszciplínákat és stúdiumokat képviselő oktatók és külföldi szakemberek reflexiós csoportja fejleszti.⁷

Kutatás, hallgatói visszajelzés

A képzési program fejlesztésének további fontos módja hatékonyságának empirikus kutatása, és az eredmények visszacsatolása a curriculumba. Ennek megvalósításához időről időre segítséget várunk a hallgatóktól kutatási anyagok, valamint hallgatói visszajelző kérdőívek kitöltésében, amihez a hallgatók a beiratkozás alkalmával beleegyezésüket adják. Továbbá a hallgatók beleegyezésével, belső használatra, az intézet munkatársai videó felvételeket készíthetnek a csoportokban.

⁶ A végzett hallgatókat bizonyos csoportvezetői kompetenciák megszerzése érdekében, önkéntes munkatársként (hospitáló vezetőként vagy ko-vezetőként) bevonjuk a képzésbe.

⁷ Felvételüknél hozzájárultak ahhoz, hogy a képzés összekapcsolódik a curriculum fejlesztésével és az ehhez szükséges kutatói munkával. Hozzájárulnak továbbá ahhoz, hogy igény szerint meghívott külső szupervizor, vagy esetmegbeszélő csoportvezető kíséri a képzést, és az őket képző stúdiumvezetők közösen megbeszéljük egy-egy személy előrehaladását.

A képzési program pillérei

A képzési program több pilléren nyugszik, és plenáris előadásokon, valamint kiscsoportos foglalkozásokban zajlik.

Az alapoó elméleti ismeretek, a készségeket fejlesztő stúdiumok, a szakmai önismeret fejlesztése és az integráló stúdiumok egymástól eltérő, saját megközelítést és eszköztárat alkalmazva, más-más oldalról járulnak hozzá a hallgató szakmai és társadalmi ismereteinek, valamint vezetői, szervezettefejlesztői kompetenciáinak fejlesztéséhez. A képzés továbbá arra a tapasztalati bázisra és azokra az értékekre épít, amelyekkel a sok irányból érkező hallgatók rendelkeznek már a képzés indulásakor.

A képzésen az elmélet és a gyakorlat egymástól szétválaszthatatlan.

Az egyes stúdiumok nem a szaktárgyi csoportosítási elvek alapján, hanem – a mentálhigiénés szemléletű gondolkodás- és cselekvésmóddal megegyezően – témacsoportok köré rendeződnek, melyeknek ismereteit a hallgató be tudja építeni saját szakterületének ismeretanyagába. Így komplexebb, interdiszciplináris látásmódra és integrált tudásra tehet szert, illetve eszközöket kap a több szempontú mérlegelés folyamatainak beindításához és gyakorlatba ültetéséhez, a hálózatépítéshez.

(1) Alapoó elméleti ismeretek stúdiumcsoport: 30-40 kredit

Közösségi mentálhigiénés és társadalomismeret, Vezetési és szervezettefejlesztési ismeretek mentálhigiénés megközelítésben, Az egyén pszichoszociális fejlődése, Krízisintervenció, gyászfeldolgozás és a lelki működés zavarai, Társadalmi értékek etikai megközelítése, A család mentálhigiénés vonatkozásai

(2) Kompetencianövelő és készségfejlesztő stúdiumok: 15-25 kredit

Segítő kapcsolat, Segítő kapcsolati intenzív heti műhely, Vezetési és szervezettefejlesztési szeminárium, Terepmunka és projektmenedzsment

(3) Szakmai önismeretet fejlesztő stúdiumok: 15-25 kredit

Hivatásszerep-fejlesztés

(4) Társadalomelemző, integráló és hálózatfejlesztő stúdiumok: 25-35 kredit

Tevékenységekísérés, Hálózatfejlesztés

Stúdiumleírások

ELMÉLETI STÚDIUMOK

Közösségi mentálhigiéné és társadalomismeret (15 óra)

A stúdium célja: A stúdium elemzi az ember és környezete viszonyát, ismertetve működésbeli zavarait, ugyanakkor produktív szerveződésének alapelveit is. Ismerteti továbbá a mentálhigiéné legfontosabb fogalmait, illetve a mentálhigiénés képzés felépítését és célját.

A stúdium főbb témakörei: A mentálhigiéné fogalomrendszere; A lelki egészség egyéni és társadalmi léptékű megközelítése; A mentálhigiéné történeti modelljei; Az egyén, a család, a közösség, a szervezet és a társadalom erőforrásainak feltárása és fejlesztése; Közösségi lélekvédelem mikro- és makroszintű összefüggései; A társadalmi és csoportfolyamatok főbb működési jellegzetességei; Csoportlélektani alapfogalmak; A közösség fogalmának tartalomváltozásai, közösségépítés; Szenvedélybetegségek közösségi terápiás ellátási formái; Társadalmi előítéletesség.

Vezetési és szervezetfejlesztési alapfogalmak (21 óra)

A stúdium célja: Alapvető szervezeti és vezetői ismeretek elsajátítása a szervezet mentálhigiénés működésének biztosítása érdekében. Megismertet az egyéni, csoportos, szervezeti magatartás jellegzetességeivel, valamint azokkal az eszközökkel, amelyekkel jobb szervezeti teljesítmény érhető el, tudatos segítői tevékenység generálható. Fejleszti a vezetői készségeket, segíti a problémahelyzetek situációs elemzését, valamint a vezetői jövőkép kialakítását és átadását. Mentálhigiénés esettanulmányok segítségével mutatja be a szervezés, erőforrás-tervezés, ellenőrzés szükségességét, valamint a környezettel való kapcsolatot.

A stúdium főbb témakörei: Bevezetés a szervezeti rendszerek és folyamatok fejlesztésébe, Vezetéstudomány, stratégia, stratégiai modellek, vezetési stílusok, vezetői készségek (motiválás, delegálás coaching), Konfliktuskezelési stratégiák, önérvényesítés, vezetői kommunikáció (MBTI). A problémamegoldó folyamatok kísérése; az egyéni, családi, csoport- és szervezeti szintű beavatkozások; a vezetés lehetőségei és a vezető mentálhigiénéje.

Az egyén pszichoszociális fejlődése (24 óra)

A stúdium célja: A stúdium célja, hogy a hallgatók megismerjék szociális környezetük tükrében az egyes életkorok sajátosságait, a fejlődési zavarok kialakulásának lehetőségeit, valamint az öregedéssel járó szükségleteket, hiányokat és lehetőségeket A veszteség, a halál kérdésével kiemelten foglalkozik a segítő kapcsolat szemszögéből.

A stúdium főbb témakörei: A stúdium fejlődéslélektani szempontból követi végig a személyiségfejlődés legfontosabb állomásait a születéstől a halálig, a hétköznapi cselekvés különböző lélektani motívumait, mindezt a mentálhigiénés segítő szerepének és feladatainak tükrében:

- az anya–gyermek kapcsolat alakulását a csecsemőnél, az óvodás korú gyermeknél; a mese és a játék fejlesztő hatásait, a morális fejlődés állomásait, az iskolás gyermek fejlődését és a serdülőkor szakaszait, kríziseit;
- az életút és életszerepek szempontjából kiemelt jelentőségű eseményeket a felnőttkori fejlődés Levinson-féle életstruktúra-modelljében;
- az öregkor mentálhigiénéjét, a generációs konfliktusokat és ezek megoldási kísérletét az öregek izolációs helyzetének megszüntetésére, valamint a haldoklókkal folytatott segítő kapcsolat sajátosságait.

Lelki működés zavarai (24 óra)

A stúdium célja: A humán foglalkozások szempontjából leglényegesebb pszichopatológiai alapismeretek nyújtása, a lelki betegségek olyan megismertetése, amely azok felismerését, valamint a mentálhigiénés segítő kapcsolatot szolgálja.

A stúdium főbb témakörei: A lelki egészség és betegség széles határmezsgyéje, és a lelki zavaroknak a testi betegségtől eltérő sajátosságai. A dinamikus pszichopatológiai modell, mely a szorongás dinamikája mentén értelmezi a tünetegyütteseket (szindrómákat) és a betegségeket. Krízishelyzetek; Személyiségzavarok; Pszichoszomatikus betegségek; Határesetek; Pszichózisok; Szenvedélybetegségek; A beteg emberekkel, lelki zavarokkal küzdőkkel történő kapcsolatteremtés és a segítségnyújtás; Segítő szindróma és kiegészítés a segítő kapcsolatban; A mentálhigiénés segítő kapcsolat sajátosságai és a megelőzés lehetőségei.

Mentálhigiéné színterei (6 óra)

A stúdium célja: A közösségi lélekvédelem mikro- és makro-szintű összefüggéseinek bemutatása a hivatásokat leképező intézményrendszerek és csoportosulások szintjén.

A stúdium főbb témakörei: Az intézményrendszerek közül - példaként - a pedagógiai, a szociális, és az egyházi szféra mentálhigiénés lehetőségeinek elemzése.

Társadalmi értékek etikai és szociológiai megközelítése (6 óra)

A stúdium célja: A stúdium célja az értékszociológiai és etikai megközelítések mentálhigiénés szintetizálása. Szociológiai megközelítésben az értékek azok, amelyekből az adott társadalom levezeti viselkedés-szabályzó magatartásmintáit, normáit. A kor kultúrája azonban „szelektál” az egyes értékek közt – csak az érvényben levő értékekből lesznek normák (Dahrendorf) –, ami etikai dilemmákat vet fel, melyekbe betekintést nyújt a stúdium. Célja továbbá, hogy a mentálhigiénés munkába beépíthető értékszociológiai ismereteket közvetítsen a magyar társadalomra, illetve annak bizonyos rétegeire (pl. kisebbségek) vonatkozóan.

A stúdium főbb témakörei: Bevezetés az értékszociológiába. Értékek változása Európában és hazánkban. Az etikai elméletalkotás fő irányzatai és a hétköznapi etikai érvelés. A mentálhigiénés segítő kapcsolat természetéből fakadó speciális etikai dilemmák tárgyalása.

A család mentálhigiénés vonatkozásai (10 óra)

A stúdium célja: A családi szocializáció mentálhigiénés megközelítése nagy hangsúlyt helyez a primer prevencióra. Ebben a szemléletben a közösségek, a család, a gyermekvédelem, illetve az ezekkel foglalkozó intézmények kapnak különlegesen fontos szerepet. A stúdium ezek lehetőségeivel és a mai korban jelentkező kihívásaival foglalkozik. A stúdium célja továbbá a hallgatók megismertetése a rendszerszemlélet alapfogalmaival, a család működésének összetevőivel, a családokkal végzett mentálhigiénés szemléletű munka családterápiás megalapozásával és a segítés lehetőségeivel.

A stúdium főbb témakörei: Rendszerszemléleti alapfogalmak. A család működésének pszichológiai megközelítése. A család mint szupportív rendszer szabályozó és kontrollmechanizmusai; a szövetségre és a szerződésre épülő család. A házasság pszichológiai alapjai: szerelem,

elköteleződés, hűség, intimitás; hatásai a házasság működésére. Erőszak a családban. Szexuális abúzus a családban: az incesztus pszichoszociális okai, az abúzus elkövetői, következményei, a szükséges beavatkozások. Speciális szükségletű családok. A család néhány fontos szociológiai összefüggésének kiemelése. Aktuális társadalmi kihívások.

KÉSZSÉGFEJLESZŐ STÚDIUMOK

Segítő kapcsolat (41 óra)

A stúdium célja: Felkészülni a mentálhigiénés segítő kapcsolatra, megismerni elméleteit, módszereit, veszélyeit.

A stúdium fő témakörei: A segítés, önsegítés elméletei, a proszociális magatartás és önkéntes segítés. A mentálhigiénés segítő kapcsolat, pszichoterápiás segítő kapcsolat, lelkipogondozói kapcsolat, szupervizori kapcsolat. A direktív és nondirektív segítő kapcsolat: keretek, szociális rezonancia, érintődés, határtartás (beszélgetés-protokollok, esetmegbeszélések). Segítő beszélgetés krízisban levő klienssel. A segítő beszélgetés sajátosságai gyermekkorban.

Segítő kapcsolati intenzív heti műhely (40 óra)

A stúdium célja: A hallgatók a képzés során egy alkalommal egyhetes, bentlakásos csoportfoglalkozáson vesznek részt. Ennek keretében segítő beszélgetés jegyzőkönyvekkel, valamint szervezetek problémahelyzeteinek elemzésével mélyítik el ismereteiket a segítő kapcsolat és szervezetfejlesztés területén, és foglalkoznak az "itt és most" csoporthelyzetben felmerülő kérdésekkel és problémákkal. A cél a hallgatók motivációs, tudás-, érdeklődési, ismeret-, készség- és tapasztalati szintjének, illetve a képzés témáinak, koncepciójának, módszereinek átdolgozása. Az évfolyam kohéziójának növelése, a bizalmi szint emelése, a közös egyhetes élmény segítségével a személyes motiváltság növelése a munka elmélyítése érdekében.

A stúdium főbb témakörei: Több találkozásból álló segítő kapcsolattal és az ahhoz szorosan kapcsolódó kompetenciákkal és keretfeltételekkel való csoportos foglalkozás. Esetkísérések csoportos foglalkozás keretében az elméleti tudás növelése és a készségfejlesztés érdekében.

Vezetési és szervezetfejlesztési szeminárium (26 óra)

A stúdium célja: Adott szervezet működésének átláthatóvá tétele a szervezeti rendszerelemek felállításával. Megismertetni a hallgatókkal azokat a saját kompetenciáikon belüli lehetőségeket, amelyekkel hatékony intervenciókat foganosíthatnak ahhoz, hogy probléma megoldási folyamatok kezdődhessenek.

A stúdium főbb témakörei: Az előadáson elhangzottak saját szervezeti példán keresztül történő gyakorlati elemzése: fejlesztési program kialakítása (szervezeti diagnózis, célok meghatározása) – a segítő lehetőségeinek és eszközeinek meghatározásával. A problémamegoldás folyamata, alkalmazható stratégiák kialakítása a hozott konkrét szituációk alapján.

Terepmunka és projektmenedzsment (30 óra)

A stúdium célja: Megismerteti a hallgatókat a közösségi alapú megelőző programok tervezésének és kivitelezésének egyik legfontosabb módszerével, a "projektépítéssel"; a feladatorientált, problémaközpontú és menedzserszemléletű gondolkodás elsajátításával, a tömeges információk kezelésével felkészít a projektmenedzsment munkák elvégzésére.

A stúdium főbb témakörei: Egy mentálhigiénés akció megtervezésének és kivitelezésének főbb elemei: problémák definiálása, a várható akadályok beépítése a cselekvési alternatívába, a szolgáltatás konkrét társadalmi terepen történő működtetése, összehangolt team-munka a kezdetektől a befejezésig, továbbá a munka hatékonyságának értékelése. Gyakorlati, interaktív módszerek alkalmazásával felkészít az ötletkidolgozás – projekt-megfogalmazás – megvalósítás – szakmai lezárás folyamatán keresztül.

ÖNISMERETFEJLESZTŐ STÚDIUMOK

Hivatásszerep-fejlesztés (126 óra)

A stúdium célja: Már megtörtént vagy folyamatban levő, jórészt feldolgozatlan élmények jelenetszerű megjelenítése, újra átélése pszichodramatikus módszerekkel, a csoport interaktív, támogató közreműködésével.

A stúdium témakörei: Az aktuális, csoportba behozott problémák, kérdések határozzák meg az adott témakört. Az érintett területek elsősorban

a munka, a hivatás, továbbá a család, valamint a képzés itt és most helyzeteiből származnak.

INTEGRÁLÓ ÉS HÁLÓZATFEJLESZTŐ STÚDIUMOK

Tevékenységekísérés (24 óra)

A stúdium célja: A segítő hivatás napi gyakorlatának folyamatos, sok szempontú konzultálása, csoportszintű elemzése, különös tekintettel a szakterületen végzett munkára, valamint a hivatás gyakorlásával kapcsolatos nehézségekkel ("vakfoltok") és sikerekkel való foglalkozásra (a fölmerült problémák további feldolgozása a "saját élmény" csoportokban is folytatódhat). Kiemelten foglalkozunk a tevékenységen belül a munkahely szervezeti és vezetői kérdéseivel. A stúdium segíti a szakmai önismeret, a hivatásszemélyiség fejlődését. Rávilágít a segítő foglalkozásban dolgozók egyéni mentálhigiénéjének fontosságára. Fő hatótényezője a különböző hivatású, életkorú és világlátású heterogén hallgatói csoport.

A stúdium főbb témakörei: A stúdium lehetőséget ad a képzésen tanult ismeretek mindennapi gyakorlathoz kapcsolására. Elemzi a hallgatók alaphivatásának munkatevékenységeit és munkahelyi szerepeit.

Hálózatfejlesztés (7 óra)

A stúdium célja: A stúdium célja a végzett mentálhigiénés szakemberek együttműködésének ösztönzése a képzés lezárása után is.

A stúdium témakörei: Együttműködések kezdeti lépéseinek megtervezése. Szakmai, regionális, közös érdekeken alapuló kezdeményezések, elgondolások kidolgozása.

1. számú melléklet: Félévenkénti óraszámok

Stúdiumok		Össz óraszám	I.	II.	III	IV.	Számonkérés módja	Kredit
Alapozó elméleti ismeretek stúdium csoport								
	Közösségi mentálhigiéné és társadalomismeret	15		15			kollokvium	5
	Vezetési és szervezetfejlesztési alapfogalmak mentálhigiéné megközelítésben	21			12	9	kollokvium	7
	Az egyén pszichoszociális fejlődése	24	8	16			kollokvium	8
	Krízisintervenció, gyászfeldolgozás és a lelki működés zavarai	24			18	6	kollokvium	7
	Társadalmi értékek etikai ésszociológiai megközelítése	6				6	aláírás	0
	A mentálhigiéné szinterei	6			4	2	aláírás	0
	A család mentálhigiéné vonatkozásai	10	10				kollokvium	3
Készségfejlesztő stúdiumok								
	Segítő kapcsolat	41	11+ 15	15			gyakorlati jegy	13
	Segítő kapcsolati intenzív heti műhely	40				40	gyakorlati jegy	13
	Vezetési és szervezetfejlesztési szeminárium	26			18	8	gyakorlati jegy	8
	Terepmunka és projektmenedzsment	30			3+ 15	12	gyakorlati jegy	10
Önismeretfejlesztő stúdiumok								
	Hivatásszerep-fejlesztés	126	35	35	28	28	gyakorlati jegy	28
Integráló és hálózatépítő stúdiumok								
	Tevékenységek kísérés	24	12	12			aláírás	0
	Hálózatfejlesztés	7	3			4	aláírás	0
	Összevont komplex szigorlat: A 'Közösségi mentálhigiéné és társadalomismeret'; 'Az egyén pszichoszociális fejlődése'; 'Krizisintervenció, gyászfeldolgozás és a lelki működés zavarai' stúdiumokból							13
Záródolgozat								
								5
	Összesen	398	94	93	98	113		120